

# KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANÁCH.

*Predplatná cena:*  
 Na celý rok . . . . . 2 zl. — kr.  
 Na pol roka . . . . . 1 > — >  
 Na štvrt roka . . . . . — > 60 >  
 Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:  
**MIKULÁŠ LEPSÉNYI**  
 a **GERHARD NÉMETH.**  
 Hlavný spolupracovník:  
**FRANTIŠ BLESZKÁNY.**

*Redakcia a vydavateľstvo:* V Budapešti  
 I. ker. Döbrentey-úlica 18.  
 sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.  
 Cena jedného 5 stúpcového malého riadku je 10 kr.

## Urobme kresťanskú ľudovú stránku.

Stránka! Stránka! ver samo v sebe je to špatné slovo, veď rozťahnutie a rozdvojenie vyznamenáva. Ale kto môže za to, keď jedon sem a druhý tam fahá; hneď je hotová stránka. Veď keď z chvosta kohútovi na kalvínskej väži v Lučenci len jedno pokrútené pero vypadlo, tento malý kúsok plechu bol dostatočný, aby mládež urodzeného mesta na dve stránky sa roztrhla a takú bitku vyvádza, že i gačskí slováci sa prišli dívať. Kde nejaký malý záujem sa leskne, keď len i taký, ako pokrútené kohútové pero ľudskej slávy, alebo taký, ako je skromný lesk nášho niklového šestáka, veru tam stránka povstane. A tak by malo byť, aby nebolo žiadnej stránky, lež dobro ľudu — a ľuďom sme my všetci, gróf, knieža, primáš, roľník, — pravím dobro ľudu aby na srdci nosil a jemu slúžil každý človek.



Vincent Havliček, blumenthalský farár v Prešporku.

Nuž na tento raj môžeme čakať do súdneho dňa, keď sa nechytíme do utvorenia jeho.

A či by bolo možno i takýto utvoriť? Možným by bolo možno, len na to treba hlavu a človeka.

Jesto totiž jedna stránka, ktorá jestli sa okolo svojej zástavy horlivo shrnie a svoje práva vytrvalo obráni, časom prestane byť stránkou a seba roztopí všelikého inde fahajúceho a sa driapajúceho liberálneho, národného a neodvisliackého strica: a toto je kresťanská ľudová stránka. Lebo je to svätá pravda, že ľudová stránka je len preto stránkou, ponevác v národe sú takí, ktorí sa od ľudu odtrhujú a nad ľud sa povíšiať a ľudu na krk sadnúť,

zaháľat, ale ovocie práce ľudu užívať a iné také vrúcnosť si žiadajú. Veď to ani není zlá chuť, ale len medzi divé zvery a pohanov je súca. Ludová stránka netrpí výhody; podľa evande-

*S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, ponevác semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiať široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.*

liuma chce svätú rovnosť a svätú slobodu, v ktorej každý má svoje právo, ako i každý má ovocie jeho práce príslušné, aby tože nepobrala burza, jednatel, kramár a kaukliar, či skrže to, že zníži cenu pšenice na 5 zl., či skrže to, že s 10—20 úrokovou pôžičkou oblažuje chudobného.

Ludová stránka tie veľké požiadavky vypísala na svoju zástavu, ktoré život ľudu včul vyžaduje a ktoré mu chcú odňať oni, ktorí od gebule pohanstva a dychtivosti po peniazoch sú zhubení, či sú už pokrstení, alebo obrezaní. Ľud si chce zachrániť a zadržať náboženstvo, ktoré sa niektorým mesačným učencom, niekoľkým do židovstva zaľúbeným veľmožom a niektorým zodraným čarbákom neľúbi. Či títo hrdinskí fidlikáči tvoria ten mravný uhorský ľud? Keď by k tomuto boli dostatočné fúze, vtedy snáď áno, ale k tomu treba ešte aj nečo iného!

Ludová stránka žiada ľudu čo možno najväčšie občánske právo; aby ľud vplival na záležitosti krajinské, a aby seba sám spravoval. Pravdaže toto sa zas tým neľúbi, ktorí sedia pri masných hrncoch, a len sami kormidlo stískajú, ľudu ale nožicu, motyku, rukoväť sekery, mlaty a píly tisknú do hrsti. Výmienku len so židovskými novinkármi a s muzikantmi robia; oným pero, týmto bičik dávajú do ruky, aby uspali slovami krásne vykrutenými a smutnou nôtou ľud.

Ludová stránka požaduje dobrú správu a nie bašov na krk ľudu, ktorých síce nie jeho milosť sultán, ale urodzená stolica naridzuje na rozmnoženie neporiadku. To zas tým sa neľúbi, ktorí si myslia, že ľud je pre ministrov, mameľukov a úradníkov, a nie oni pre ľud.

Ale zvláštne to vyžaduje a ohlašuje ľudová stránka, aby ľud mal a nie len niektorí peňažití ľudia, čo jest, z čeho žiť, ľudová stránka požaduje práva práce; aby chosen patrila práci, a nie nejakému príbehlikovi, ktorý si zasadne do Viedne alebo do Pešte a jemu pracuje gazda a remeselník. Pravdaže sa to neľúbí liberálnym pánom. Boli by i utopili v ližice vody oných driečných samostatných gazdov, ktorí onehdy v Budapešti sa vyslovili, že majú silný úmysel od týchto čias s masťou uherskej zeme nie záhalčivých boháčov, lež seba samých krmif.

Výživa, život, otázka chleba, právo práce, cena pšenice, zárobek remeselníka, mzda nádenníka, to je hlavnou otázkou, to je prvou požiadavkou, ktorú kresťanská ľudová stránka na svoju zástavu vystrčí. Nech má srdce a duša svoje právo, čo je náboženstvo, — nech má vlastenec právo, čo je občánska sloboda, — a nech má človek, ktorého Boh na túto

zem postavil, aby ju obrábal a zo svojej práce žil, chlieb, život, radosť, čo práva sloboda práce; toto chce tá kresťanská ľudová stránka! Ale čo najbližšie poviem ja ešte mnoho iného o tomto.

### POLITICKÉ CHÝRY.

**Františ Kossúth** celkom sa vžije do myšlienky oslavovania. Tak sa zdá, že si vážne domnieva, že je on nejakým potentátom, ktorý sa musí všade ukazovať, ponač bez videnia jeho tvári ľud ani blaženým byť nemôže. Preto všade porád cestuje. So zvláštnou obľubou navštevuje kalvinské vidieky. V minulú nedeľu dal sa v Debrecíne oslavovať a opakoval, čo on všetko vykoná. Ale i s Košúthom je to tak, ako so šustrm ktorý sa haňbí za svoje remeslo, ktorý nedbá o kopyto, lež behá za písárstvom. On nikdy o tom nehovorí, čo je zamesknánim jeho. Vieme že Fr. K. je direktorom spoločnosti „Aequitable, ktorá vrecko židovských účastinárov napcháva, a direktorom sykačskej fabriky Tarnóczyho. To by sme mohli od neho očakávať, že na sykačky a poistovania robí gšefty, ale on na miesto toho zaoberá sa s politikou a chce oblažovať ľud a strašiť verných zákonu. Lež Františ Košúth, zdá sa, nevedeť, že je on dnes ešte o mnoho menší človek, ako by sa ho neкто ľakal, a ani nevieme, či sa neskôr nevyrastie? Preto lepšie by urobil, keď by miesto túlania sa po krajine, sa chytil do vážnej práce. Týmto by viacej osožil i svojim spoločnosťam i sebe samému, než nasledovaním blúdneho žida. Keď by bol poslúchal múdre rady, ktoré mu dali, nebol by sa prihodil debrecínsky škandál. Čo sa tam stalo? To, že na hostine k úcti Košúthovi danej pozdravili kráľa a cigán (muzikant) miesto tuša započal hrať: *Jaj de huncut a nemet*. (Jaj či je huncut ten nemeč). Podľa chýru muzikantom tak bolo rozkázané. Tento pád, ponač sa stal v spojení s pozdravom na kráľa všade vzbudil veľikánsku nevôľu. V snemovni Péter Bušbach v tejto veci interpelloval a túto interpelláciu takto oznámil: politická cesta jedného talianskeho občana a debrecínsky škandál.

**Veľkí uhri.** Kto by neznal, že naši páni kalvíni len seba považujú za uhrov, ba čo viac aj ich náboženstvo z Nemecka do našej krajiny vkradené „uhorským náboženstvom“ pokrtili aby takto dejepis zauškovali. O svojej veľkej láske k vlasti častokrát vydali svedectvo, medzi ktorým je najznamenitejšie, že uhorskú krajinu turkom oddali; toho najväčšieho nepriateľa uhorskej sústavy Jozefa II. rakúskeho cisára až po dnes za polboha držia; roku 1775. chovancom debrecínskeho kollegiuma naložili, aby napredku svojej zelenej tógy zo šnúrkou dvojhlavého orla nosili; v päťdesiatich rokoch Bacha a Hajnaua vyvolili za mešťanov Debrecína ad honores. V minulú nedeľu naši debrecínski občania s tým dokazovali svoje uhorské vlastenectvo, že na radosť tam sa zdržovania Františa Kossútha telegrafične pozdravili talianskeho kráľa. Títo páni hneď vlastizradu vykrikujú keď my v náboženskej záležitosti ku hlave našej cirkvi, k pápežovi sa obrácame, ale oni svoje holdovanie vyslovujú talianskému kráľovi, to neni vlastizrada.

**Hlavný dvorný majster kráľovnej.** Baron Františ Nopča zanechal svoje postavenie a jeho miesto Bellegarde hlavný to dvorný majster arcikňažnej Štefanie zaujal.

V stolnom Belohrade v minulú nedeľu vydržia-  
valo sa veľké katolícke shromaždenie; veľmi skvelo  
ono vypadlo; gróf Ferdinand Zichy akožto predseda  
vyriekol potrebu utvorenia *kresťanskej ľudovej stránky*  
a jej zástavu vystrčiac oznámil ta válnemu shromažde-  
niu; včul sa tvorí centrálny výbor; naši čitatelia už  
vedia, ku ktorej zástave majú patriť.

### Jako sa v Chíne veľazrada tresce.

Kapitáň Tšo-Ving-Liu súc obžalovaný, že  
bol v porozumení s Japončanmi, zanechajúc im  
jedon prívoz potravy, ktorý mal doprovadiť,  
obviňovaný okrem toho špehovania, že poučil  
japonského generála Oyama o plánoch chin-  
ského náčelníctva, ktoréhožto bol údom, ďalej  
dosvedčilo sa naňho, že utiekol z bitky od  
Yalu, opustivše svoje húfy, podstúpil 12-ho  
septembra t. roku mimoriadny trest ku spasi-  
telnej výstrahe všetkým tým, ktorí by sa opo-  
vážili ho nasledovať.

Na veľkom námestí obce menom Yo-Ké-  
Li, neďaleko Mukdeny, kde sa zdržuje hlavný  
tábor chinského vojska, Tšo-Ving-Liu bol pri-  
vedený majúc na krku (trlicu). Ku tejto oko-  
ličnosti, diera, v ktorej trčala hlava odsúdeného  
bola zaopatrená malými končitymi klincami,  
ktoré pri najmenšom pohybe, driapaly mäso  
toho bedáka.

Pred officierov, medzi ktorými je jedon  
europčan, jedon nemeck menom Vogt, doviedli  
kapitána Tšo a prečítali mu ortel.

Obyvateľstvo obce obklúčilo námestie, na  
prostried ktorého bola po hotove jedna dieravá  
daska, ktorá nezadlho mala službu konať. Voj-  
sko, ozbrojené remingtonmi, kopiami so zá-  
stavkou tvorilo kruh.

Dva a kati zdrapili odsúdeného, a surovo  
ho zbavili tej smrtelnej trlice, uľahli ho na  
dasku, kde ho priviazali povrazmi. Na to deska  
bola skoro kolmo postavená na jednu drevenú  
podnožku, tak že bol vystretý, ako obrozové  
plátno, na maliarskom ráme.

Započali mu ohnivým železom páliť vy-  
vrátené mihalnice; potom mu uši pribili na  
desku, aby sa mu hlava nehýbala.

Potom jedon kat otvoril mu ústa a klieš-  
tami zaštipnul mu jazyk oprejúc sa nohou mu  
na brucho, jedným škubnutím vytrhol mu jazyk  
až do koreňa. Potom mu ruky a nohy nama-

zali smolou a zapálili. Ubožiak bol v hroznom  
položení, medzi tým ešte dýchal, na to vytĺkli  
mu kladivom zuby, len sa mu tak křv valila  
z úst, klieštami mu stiskli nos, že sa celý roz-  
prasknul. Konečne doniesli jednu sikačku na-  
plnenú vrelym olejom a ho ním obmyli, tu  
zradca vypustil ducha; jeho celé telo nebolo  
iné, ako jedna krvavá handra, ktorú hodili do  
blízkej košťalnice.

### Nové uhorské manželské právo.

III.

#### Akým chce byť to tak zvané civilné manželstvo?

(Pokračovanie.)

Kam sa má tento dobrý ľud obrátiť so  
svojou záležitosťou, nehodou, jak nie k svojmu  
duchovnému otcovi. Na ceste si tak premysleli,  
že pôjdu k farárovi a poprosia ho, aby zasnú-  
bencov v utorok sosobašil, lebo už všetko  
hotové majú, ku matrikuvedúcemu vraj potom  
vo štvrtok pôjdu.

Milý farníci — hovorí farár — neni to teraz  
tak, jako voľakedy bolo. Očujte len čo je v  
145-om §-e toho nešťastného zákona manžel-  
ského obsažené: „Ten kňaz, alebo iné nábo-  
ženské obrady konať oprávnená osoba, ktorá  
cirkevný sobáš prevedie prv, nežby stránky  
dokázaly boly, že pred civilným úradníkom do  
stavu manželského stúpili, priestupok zpácha a  
až do tisíc korún siahajúcou peňažitou pokutou  
má byť pokutovaná; v páde opakovania skutok  
tento od jedného až do dvoch mesiacov siah-  
ajúcim žalárom a až do tisíc korún siahajúcou  
peňažitou pokutou má byť pokutovaný.“ Jako  
z tohoto vidíte, čo by aj milerád chcel, ne-  
smiem, kým mi písobne nedonesiete, že ste sa  
u matrikuvedúceho hlásili.

Čo si počneme? Ta len vo štvrtok môžeme  
ísť. Do večera máme dost domov sa ponáhľať.  
Nasledujúci deň je piatok, v takýto deň sa  
katolík nemôže veseliť, tedy ostaneme pri so-  
bote. — Tak sa aj stalo, lebo sa ináč ani  
nemohlo.

Lež znám, že sú moji čitatelia už zvedaví,  
ako sa pokonáva ten civilný sobáš? Nuž tak,  
že sa matrikuvedúci pri prítomnosti dvoch  
svedkov mladého zaťa opýta, či si chce za  
manželku pojať túto pannu. Mladý zať odpo-  
vedá: áno! Potom sa opýta mladuchy, chce-li  
si za manžela vziať tohoto mladíka? Aj ona  
odpovie: áno! — Na toto úradník s veľkou  
slávnosťou takto prehovorí: „S týmto vás v

mene zákona za manželov ohlasujem!“ (56. §.) Ako by jeho ohlas voľačo stál.

S týmto je všetkému koniec.

Ešte zasnúbencov do knihy zapíše. Potom im dá písobne, že uňho boli, zákonu zadosť učinili a môžu odísť.

Keď ešte zpomniem, že sa medzi tým všetci povalači a zaháľčiví šviháci z dediny sbehnú; všetci do úradu sa vtisnú, oči na mladú nevestu vytreštia chechtajú a chychtajú sa, hubou tlčú a zpytujú sa mladú nevestu také veci, ktoré tu nemôžem opakovať, a na ktoré každý poctivý človek očervenie, môžem povedať, že takého sobášenia ešte nebolo v Uhorsku, — ačpráve chvála Bohu už tisíc rokov stojí, — ktoré by s toľkou mrzutosťou a duševným nepokojom bolo bývalo prevedené. Nech si prečíta ktokoľvek, tak som to od slova do slova napísal, ako je to v novom zákone obsažené. A ešte sa to opovažujú hovoriť, že toto treba uhorsku, že si toto žiada ľud uhorský! Žiada si to snáď niekoľko neveriacich švihákov, ktorí číhajú na peniaze židoviek, a niekoľko svedených ľudí, ktorí ani neznajú o čom je reč.

Nech to tí liberálni páni takto po drobne vysvetlia ľudu, a potom sa ho nech zýtajú, či ho chcú? Zvláštne keď ešte aj to doložíme, že návrh tento ešte aj to obsahuje, že ktorí sa zunujú, kdekoľvek aj stúpili do manželstva, len sa im treba oznámiť a ktorákoľvek kráľovská súdna stolica ich rozlúči! Ešte len vtedy môžete plakať, uhorské matky, lebo nikdy nemôžete vedieť, kedy vás vyhodí z lona vašej rodiny. Môžete sa každý deň triasť, nezaženú-li domov poctive sa vydaté vaše dcéry!

#### IV.

#### Sviatosť manželstva, či právo manželstva?

Vláda vzala *právo manželstva* do svojho programu. Na zástave katolickej sa *sviatosť manželstva* skveje.

Vidzme, jaký je rozdiel medzi nima, a kde sa pravda nachádza?

Manželstvo je základ rodiny. Na manželstve sa zakladá ten malý kruh, ktorý z otca, matky a detí pozostáva a ktorý sa rodinou menuje.

Čo spojuje túto trojicu v jeden celok? Snáď právo? Právo je o mnoho pustejší pojem, nie aby takýto vnútorný pomer mohlo založiť. Právo ukazuje tú ostatnú hranicu povinnosti, za ktorou sa už hriech počína. Kto ani to nesplní, k čomu druhá stránka právo má, ten už hriech zpácha.

Tento najvnútornejší pomer, o mnoho šlechetnejší sväzok spája do vedna a stálym ho činí: láska, vernosť, obetivosť, sútrpnosť, po-

vinnosť, ba seba obetovanie, čo jednu stránku k tomu povzbudzuje, aby o mnoho viacej konala v záujme druhej stránky, než koľko má právo požadovať.

Právo k požiadavkám osmeluje. Naproti tomu láska predíde požiadavku, nárok a o mnoho viacej poskytuje, ako čo právo žiada. A preto kým právo rozlučuje, slabí a podvráti, zatým láska spolu slučuje a upevňuje.

Ktorý je pravdivejší obraz rodiny? Ten-li, kde sa otec a matka na to musia odvolávať: mám právo k tomu, aby ma deti ctily! Dieťa musí zase to volať: mám k tomu právo, aby ma rodičia vychovávali! Muž musí to požadovať: mám právo k tomu, aby (ma) žena moja poslúchala, a o môj dom starosť znášala! Žena zase: mám právo k tomu, aby sa môj muž o moje slušné zaopatrenie staral!

Alebo ten, kde otec napnúc sily svoje, až do seba obetovania pracuje, aby žene svojej a deťom svojim potrebné zaopatril, radšej sám potrebu trpí, len aby deti svoje mohol dobre vychovať; on sám rád trpí, len aby jeho deťom sa darilo! Deti rodičov svojich za námestníkov Boha považujú; ešte aj naproti chybným rodičom nenechajú v srdcách svojich lásku ochladiť; aj krivdu bez všetkého vzdorovania trpia; rodičov svojich, keď im sila mizne, podporujú; radšej si od svojich úst odtrhnú, len aby chudáci starci potrebu netrpeli. Manželia ale sa láskave jeden druhého predídu, nečakajú na vzájomné rozkazy a žiadosti, lež predídu sa jeden druhého v túženiach a myšlienkach; muž ochraňuje a osmeluje ženu čo slabšú; táto zase pot z čela utiera unávene domov sa vrátiťšiemu manželovi, delí s ním žiaľ a ľútosť; v nehodách a trpeniach na jeden druhého nadržách hľadajú a najdú obapolne potechu. Sladké je ich trpenie, ľahká ich obeta, lebo jeden za druhého a k väčšej sláve Boha to činia.

Len slepý nevidí, len pusté, naproti všetkému šlechetnému otupené duše necítia, že manželstvo, tá rodinu tvoriaca spona, nie na práve, lež na čnosťach sa zakladá, ono tedy do sveta mravov, do ríše náboženstva patrí, a nie do pustého kruhu práva, pod právomocnosť štátu!

Hovorí, že štát má aj mravné povolanie. Má veru, lež mravy upraviťšiem nemá práva.

Alebo, liberálni páni, vy aj manželskú a materinskú lásku dľa pravidiel práva chcete spravovať?

Či nepozorujete, že vtedy rodina prestane byť nedotknutou svätinou; ponevác právo je podmienka a za sebou ťahá aj prisluhovanie pravdy, tedy zastaranie sa vlády! Na toľkoto sa ani len pohanské zákonodárstva nikdy

neopovážili! Lež skutočne sa aj vy sami proti vašim postaveným sadám vyslovujete.

Keď je manželstvo skutočne právne naručenie, keď o práve manželstva chcete hovoriť, prečo neupovazujete do zákona vteliť, čo za právo majú rodičia, detia manželia? Cítíte to sami, že tak ďaleko sa nemôžete pustiť! Pekné je to, pekné, hovoríte, čo my Katolíci hovoríme o čnosti; lež keď je človek taký nestáломyselný, a čnosť tak zriedkavá! Zákonodárca musí do ohľadu vziať slabosť ľudskú, musí sa usilovať ju obmedziť, aby výstupky nerobila!

Čo, vy chcete ľudskú slabosť obmedziť? Nuž či neznáte, že je slabosť ľudská taká, ako lavína sňazisk: nezná meze, je neobmedzená. Keď ľudskú slabosť chcete liečiť, nestavajte jej meze, ktorých si nepovšímne, ktoré prevíši a pochová, lež nalejte sily do duše, aby tú slabosť premohla.

Pozrite, to učinil syn Boha. Ako som to už zhora vysvetlil, vyvolil to, čo je v človeku najšlechetnejšie, lásku, a za sviatosť ju ustanovil. S nebies sa náhli k pomoci jej ohradí ju všemohúcou milosťou, aby sa neklátila *do mojej a tvojej smrti!*

Lež toto vy nechcete. Vy chcete odtrhnúť slabého od silného, človeka od Boha. Tejto reči vy ani nerozumiete! K tomu ani smyslu nemáte! Tak je, lebo vo vašej nenávisť chovajúcej stránkovitosti ste ztratili nie len pojem pravého náboženstva, ale aj pravý pojem náboženstva.

To hovoríte: to je všetko jedno, ako kto Boha vzýva. To jest, na prázne obrady zakladáte náboženstvo. To je nie náboženstvo! Toto je náboženstva len vonkajší znak, v ktorom sa len to zjaví, čo v srdci väzí. Kde sa viac v srdci nachádza, tam je nadchnutejší, skvelejší aj vonkajší obrad.

Kde je prázne srdce, tam je prázna aj celá vonkajšia bohoslužba. Lež toto je nie náboženstvo. Náboženstvo je stretnutie spojenie, objatie sa dvoch duší: Boha a človeka, všemohúcnosti a slabosti. A vy toto chcete surovými rukami roztrhať. Slabý o pomoc volá a silný by milostive k nemu sostúpil, lež vy sa medzi nich staváte a chcete olúpiť človeka z pomoci medzi protiventvách života tak potrebnej, chcete odtrhnúť Boha od jeho dieťaťa.

Lež načo vám hovorím? Vy na toto v odôvodnení vášho návrhu to odpovedáte, že transcendentálnym (nadsmyselným) stanoviskám vyhýbate. Myslím, že manželstva sviatosťný odznak, je to transcendentálne stanovisko, ktoré kruh vášho pojmu prevyšuje.

Škoda je toho vyhýbania. Ponevác sám človek je transcendentálna bytnosť. Len polovica patrí zemi, šlechetnejšia jeho čiastka, ba ohľadom na túto celkom patrí večnosti. V každom skutku,

ktorý dočasne koná, spolu aj pre večnosť pracuje. Do ohľadu treba tedy v ňom vziať nie len zveráciu čiastku, ale aj duchovnú, ktorá ho človekom činí, do ohľadu ho treba vziať nie len čiastočne, lež v celku jeho povolania a preto neslobodno vyhýbať transcendentálnym stanoviskám.

Preto, že Szilágyi a Tisza transcendentálne stanovisko sviatosťného odznaku manželstva za vynechať sa majúce nachádzajú, na tom sa ani trochu nedivíme.

Pusté duše! — Že medzi Katolíci jeden Wekerle, alebo Gusto Bekšič tiež také struny natiahli, ani na tom sa nepozastavíme. Všetné to duše! — Lež že aj takých nachádzame v tejto spoločnosti, ktorých sme za šlechetné duše, za vznešených duchov ľúbili držať, to je boľastná myšlienka! Šlechetni páni! necítili ste ešte prst Boží vo vašej rodine? Dajte pozor! Kto s čím hreší! — V treste Božom je to najhroznejšie, že tým tresce, čím človek hriech zpáchal! To hovoríte, že právne následky manželstva sú neodškriepiteľné, tedy manželstvo je právne naručenie. A toto je ten najsilnejší váš dúkaz.

S takouto spravodlivosťou by ste aj to mohli povedať: vykladanie ulíc kamenami neutajiteľné následky má na zdravie, tedy vykladanie ulíc sa má pod opateru lekárov prepustiť.

Alebo: počasie zrejmé následky má na gazdovstvo, tedy usporiadanie počasia patrí k úlohám krajinského spolku gazdovského.

Áno má právne následky, ale je nie právne naručenie! Dajme tedy každému, čo mu patrí; cirkev nech upravidelní manželstvo, štát ale jeho právne následky.

Tedy nie právo manželstva, lež sviatosť manželstva, toto je spravodlivosť!

## V.

### Nie právo manželstva, lež sviatosť manželstva.

Videli sme, že je manželstvo nie právne naručenie. Pod žiadnymi okolnosťami nepatrí do kruhu štátneho práva, lež jedine do kruhu práva Božieho, ktoré sviatosť upravidelňuje, určí, ako sa majú prijať, povie čo je potrebné, aby platné boly. Slovom, manželstvo je sviatosť, náboženstvo patrí pod právomocnosť cirkve.

To tedy do ríše bájek patrí, že bez štátneho upravidelnenia manželstva sú právne naručenia štátu neúplné; chybí im nečo. Aj bol štát štátom bez práva manželstva, aj napozatým môže to byť, len inšie mu nech nechýbajú k jeho štátnosti.

(Pokračovanie nasleduje.)

## O pomocných spolkoch

### pre roľníkov a remeselníkov.

(Dokončenie z čísla 6.)

V predošlých dvoch článkoch sme o tom hovorili, že zakladanie pomocných spolkov akožto obrana proti kapitalizmu je uprávnené, a že berúc do ohľadu moc v ľudu spojenom spočívajúcu je aj možné.

Videli sme aj veľikánske výhody, ktoré s takých spolkov pre ľud vyplievajú: totižto lacný 4% interes od sta a ľachkosť pri zaopatrení pôžičky.

Vidme včul spôsob zriadenia pomocných spolkov.

V peštianskej stolici pred niekoľko rokmi spolky tieto založené tak veľký výsledok ukázali pre ľud, že už výše poldruha milióna zlatých majú zosbierané.

A kto zložil tieto veľké peniaze do pokladnici? Najviac, ba tak rečeno výlučne len roľníci a remeselníci.

Následkom tejto obetovavosti je: že ľud dlhoby, ktoré na plecách jeho ako neznesiteľná farcha väzily, pomáli vyplatil, úžerníkov s krku zhodil a ku rozumnému gazdovaniu sa naučiac zo dňa na deň sa dvíha. Mnohý malučký gazda, ktorý do sporiteľny dlžný bol 500 zl. a od týchto ročite 40 zl. interesu platil, vypožičal si peniaze od spolku; tu platí len 20 zl. ročitého interesu; už 20 zl. zgazdoval. — Dobrodienie však týchto pomocných spolkov nie len v tom sa javí pre chudobného, že lacný interes platí, ale aj v tom, že peniaze požičané pomáli splácať môže.

Niektoré vezme pôžičku na 200 zl. môže peniaze tieto aj tak spätky vrátiť, že splatí ročite 40 zl. a tak za 5 rokov celá dlhoba je zaplatená.

V peštianskej stolici spolky tieto mnohých chudobných roľníkov malučkú majetochy od predaju oslobodili.

Aby malý majetok do jeruzalemských rúk neprišiel, odkúpil ho spolok, spätky ho vrátil chudobnému, a on sa zaviazal, že ročite istú čiastku dlhoby spolu aj s interesmi zplácať bude; o pár rokov chudobný človek, alebo aspoň jeho deti sa stali majetníkmi praotcovského majetku.

Roľník alebo remeselník takýmto spôsobom naučil sa gazdovať, nahliadnul, že krčmu často navštevovať je toľko, ako chudobníť, do dlhob padať a naposlady žobrať.

Blahonosnosť spolkov v spomenutej stolici tak je zjavná, do očí byjúca, že toho roľníka alebo remeselníka, ktorý údom by nebol, ľudia statoční za slepého držia, od neho sa odťahujú ako od takého, ktorý lebo nemá v srdci svojom

ani len iskerku lásky oproti blížnemu svojmu, ktorému peniazmi svojimi pomôcť nechce, alebo pri chudobe svojej a neporiadnom živote už není hodný údom byť spoločnosti čestných ľudí. Nie len u nás, ale aj v peštianskej stolici stalo sa mnoho a mnoho rázi, že roľník, ktorý niekedy ako gazda, ako majiteľ obrábal rolky svoje, vlastnou lichvou oral, včul ako nádenník za pár krajciarov roľniu prácu koná na bývalých pozemkoch svojich.

Jestli snáď korhelovaním, márnotravným životom svojim upadnul tak veľmi sedlák ten, kto by ho poľutoval? Každý stisne s plecom a povie: zaslúžil si stav svoj hanebný. Len poriadná snáď žena a zúbožené skrz vlastného otca deti vzbudia ľútosť u poriadných ľudí.

Jestli ale gazda ten nešťastím nezaslúženým, podvodom alebo zlostou človeka do biedy upadnul, možno-li je lahostajne hľadať na trápenie jeho?

Není-li sme my ľudia povolání k tomu, aby sme, láskou pohnutí, bratovi nášmu aj s vlastnými obetami pomohli?

Mnohorázi spolky peštianske s 50—100—200 zlatými ratovali majatok gazdovi, ktorý bez pomoci zanechaný na žebrácku palicu by bol vyšiel.

Berme si teda za vzor spolky peštianske, ktoré už mnoho dobrého pre pospolitý ľud urobili.

Jestli vodcovia ľudu tuto nahliadli potrebu spolkov pomocných, kde predsa či pôda, či klimatičné okoličnosti omnoho sú prajnejšie gazdovaniu a obrábaniu roľ: na našich Horniakoch, kde k neúrodnosti pôdy, k neprajným klimatičným pomerom ešte aj neslúchané úžerníctvo, nesvedomité vykorestenie nášeho neskuseného, opusteného ľudu sa pridružilo, není žiadna potreba spolkov pomocných?

Poznám dve obce blízko Váhu v považsko-bystrickom služnovskom okrese, kde sedliaci robením šindela sa zaobierajú. Nedávno môj p. richtár bol v tých dedinách šindel kupovať.

Tu mu rozprával jeden sedliak, že keď chce predať 1000 šindelov, zanesie ich k židovi do krčmy, ten mu dá za 1000 šindelov 2 zl. a ešte hľadá, aby sedliak tam hneď aj niečo prepil. — A viete začo kúpil môj p. richtár takto od sedliakov poznášaný šindel od tohoto krčmára? Za 6 zl. 90 kr.!! Nepuklo by sa srdco človekovi spravodlivému nad takýmto bakoňským zbojníctvom?!!

A bolo by možno odpomôcť tejto do seba volajúcej krivde, ktorú chudobný ľud tu znáša?

Ano! Spolok by pomôhol vždy ľudu s niekoľkýma zlatými, a tento by nebol prinútený tovar svoj nie predávať, lež márníť u bez-

božného krčmára. — Tam, kde opravdivá láska, srdečná oddanosť, prekážiek netrpiaca zaujimavosť oproti ľudu panuje, a kde ľud hnusnou smradlavou pálenkou prirodzeného zdravého rozumu ešte zbavený niet, zakladanie spolkov pomocných ľachkou a príjemnou je prácou.

Keď by aj ľud jak telesne, tak mravne skrze korheľstvo, netečnosť, nedôveru v samého seba znivočený bol a tak malý, alebo žiadan výhľad na lepší stav by sa neukazoval, tam predsa oddanosť k ľudu, milosrdenstvo nad jeho zúfanim položením zvíťaziť môže.

Kto chce bez vlastného zisku za ľud niečo urobiť, ten nech prichystaný je na tisíc prekážiek a nepríjemností, ktoré skusí zo stránky tých, ktorí ľud v moci svojej držali, jeho křv cicali a preto aj korisť z rúk svojich vytrhnúť nie ľachko pretrpia; na nepríjemnosti, ohovárania, osočovania zo stránky samého ľudu, ktorý premenu v jeho spôsobe života previesť sa majúcu nie vďačne vidí.

Teda prekážiek bude dosť a trápenia ešte viac pre tých, ktorí za ľud na poli spoločenskom pracovať chcú. Ale toto všetko nesmie odstrašiť vodcov ľudu.

Všetkie, akého koľvek mena prekážky premoť sa dajú vytrvanlivosťou, láskou, obetovosťou. Len jedna jediná nie je k premoženiu: nevšímavosť oproti ľudu, lenivosť; dolce far niente.

Obrazil bych všetkých tých, ktorí už podľa úradu svojho: kňazi, učitelia, predstavení v obcách at.d. vodcovia sú ľudu, jestli bych sa opovážil predpokladať, žeby zakladanie spolkov pomocných opovrhli. O mnoho viac mi je známa obetovosť kňazstva za ľud sebe od Boha sverený, ak abych sa opovážil myslieť, že tieto moje slabé slová sú povolné k tomu, aby vzbudili horlivosť.

Však i samé tieto noviny sú plodom horlivosti a lásky duchovenstva k ľudu svojmu.

Však predsa dvíhám hlas môj braterský, ktorý so srdca o dobrobyt ľudu nášeho sa starajúceho pochádza, ktorý výrazom je zrelého rozmyšľania (Jam vidi Abraham), a praktickým dôkazom má byť opravdivého humanismusu a mojích vlasteneckých citov, aby kňazstvo záležitosť pomocných spolkov do ruky vzalo, a ľud ubiedený od záhuby ochrániť sa usilovalo.

Kňazstvo je povolane nie len pravdy kresťanské hlásať, ale aj skutky duchovného a telesného milosrdenstva konať, slovom praktickým spôsobom preukázať, že je vodcom ľudu.

Uviesť si žiadám aj spôsob zariadenia spolkov pomocných.

O dobrobyt ľudu sa starajúci priateľ zhromáždí ľud vo škole anebo na inšom prime-

ranom mieste, a prednesie cieľ zhromáždzenia, ktorý pozostáva:

1. v podporovaní všetkých údov s peniazmi.

2. v zachovaní majetečkov sedliackých pre majiteľov skutočných.

3. v napomínaní gazdov, remeselníkov na nábožný, skrovný a gazdovský život.

Ako toto možno docieľiť?

Každý do spolku vstúpiaci člen zavazuje sa za nepretržených 5 rokov každú nedelu platiť 10 kr. najviac 50 kr.

Od peňazí za prvý rok zložených nikto nedostane interes; po jednom roku každý člen ľahá 2%; 1% bude daň, a 1% útraty manipulovania; pokiaľ kassa stačí, spolok dá údom pôžičku na 4%, a tak brániť bude ľud proti schudobneniu a vyslobodí z rúk nesvedomitých užerníkov.

Kto môže byť údom spolku?

1. každý veľkoleť občan krajiny ktorý je:

a) roľník,

b) remeselník,

c) samostatný árendátor,

d) alebo čestný, bezúhonný pracovník, ktorý však predsa nejaký majeteček má.

2. Aj taký môže byť údom čestným, ktorý je priateľ ľudu a o zakladanie spolku vzľáštne má zásluhy.

Vytvoreni sú na vždy krčmári.

Manipulovanie peniazí tak je ľachké a jednoduché, že toto každý striezlivého života človek, keď len vie čítať a písať, viesť môže.

S láskavým dovolením ctenej Redakcie v budúcom čísle prinieseme stanovы takého spolku trenčianskej stolici utvoriť sa majúceho. *Üreggy.*

## Pohrab Alexandra III. ruského cára.

*Petersburg 19. novembra.*

ALEXANDRA III. ruského cára 19. novembra pochovali. Ruské hlavné mesto vyjadřilo veľkolépe svoj súcit pri smrti cára a celé obyvateľstvo vzalo účasť na tomto smútku. Nie len zastupitelia každej čiastky Ruska, lež i zastupitelia všetkých štátov západnej Európy, Ameriky a Asie sa dostavili, aby so smutiacom ruskou cisárskou rodinou spolu preukázali poslednú úctu naproti mŕtvému. Na pohrabe boli prítomní traja králi, mimoriadne vyslanstvo francúzskej republiky, korunni dedičovia troch veľkých mocností, iné panovnícké osoby a mimoriadni vyslanci ako tiež vyslanstvá rakúsko-uhorských, pruských, bavorských a dánskych plukov a nemeckého námorníctva. Tam boli prítomní viedenský, berlínsky, parížsky, londin-

ský, carihradský ruský veľký poslanec. Celý petrohradský diplomatický sbor bol prítomný. A iné vyslanstva z celej ruskej državy.

O pol jedenástej hodine predpoludním zahrmely tri výstrely z diel zo zámku Petro-Pavlovského, to bol znak, aby sa povolané osoby na pohrab pohly do chrámu Petra-Pavla. O krátky čas dostavily sa dvorné a štátni hlavní hodnostári a diplomati; za nimi zastupitelia cudzozemských dvorov. Nezdadlo kostol sa celkom naplnil.

Pri hlavnej bráne metropolita, ktorý na prsách mal na zlatej reťazke diamantový kríž s členami svätej synody prijal Mikuláša II. cára, cársku vdovu, veľké kniežatá a veľké knažné, cudzých panovníkov, a žehnajúc pokropil ich posvätenou vodou. Jaknáhle Mikuláš II. cár zaujal v kostole svoje miesto, hneď započal metropolita sväte obrády, ktoré dosť dlho trvaly; naraz sa rozžaly sviece v rukách shromaždených sa, metropolita od oltára pristúpil ku rakve a započali spevári spievať: „Dopraj, o Pane, aby duša Tvojho zosnulého sluhu sa dostala medzi svätých, daj mu večnú pamiatku! Jesnaja pamiat!“

Potom metropolita pristúpil k truhle a na hlavu mrtvého položil „poprusok“ svätú trojicu vyznamenávajúci opasok na čelo, a s tým cirkevné obrády sa dokonaly. Cár, cárska vdova, veľké kniežata a veľké knažné ešte raz sa rozlúčili s mrtvým. Mikuláš II. položil do truhly cársky plášť na čo osem hlavných adjutantov položilo vrchnák na truhlu. Cár, veľké kniežatá, cudzí panovníci, dvorný minister a prvý hlavný adjutant vzali truhlu a zanesli do krypty, kde na strieborných tanieroch donesenú zem na ňu sypali: v tom okamžení zahrmy delá: Alexander III. cár vrátil sa ku svojim predkom.

Na pevnosti Petro-Pavlovej snali smutnú zástavu a vystřčili ruskú národnú zástavu.



### *Pieseň horská.*

*Bože môj, Pane môj, čo to už len bude?  
Či sa len svet blazní, a či my sme v blude?  
Či tak hrozné šťastie, čo sa na nás chystá?  
Či už sprhlá handra zákon Jezu Krista?*

*My roľníci biedni, Bohu, viere verní,  
Čože nás tu rmutia tie bezbožné šelmy?  
Prečo nám koristia grúňov spevy, báje,  
Strmých skál povesti, šumno zvučné háje?*

*Tvrde dane, ráty splácame im zčerstva,  
Prečože kaličia poklad náboženstva?  
Junákov udatných pestujeme vlasti,  
Prečo do nás hádžu meče, bóle, strasti?*

*Tiché slzy ronía vršky, bačoviska,  
V tónach dubu valach žialne nôty piska.  
Prečo ti kaciria šľapu city besne,  
Rušia pokoj chyžiek, sviežosť horskej piesne?*

*Chudobných nás ľudkov bohatstvom je viera,  
Prečo nám jej krásy drsný pazúr sdiera?  
Prečo na sviatosti obuch divý mieri,  
O milosť donáša synov, útle dcéry?*

*Či Spasiteľ sprosté nechal dušám pismo,  
Že ho svetská pýcha zatracuje prísno?  
Či zbytočná už nám stará pomoc božia,  
Že pohanské vrstvy hroznú smrť jej hromžia?*

*Či Uhorsko v haňbe, v núdzi, psote zpusťlo,  
Že zásadám kríža klonilo sa vrúcno?  
Či do výšin slávy, v nebo vletí tretie,  
Že práporcom diabla skvelé vence pletie?*

*Nech šialenosť blúdna jak zver sa bárs uzlí,  
Nech párik bárs jedná s civilnými kuzly,  
My Boha, my cirkev, my oltár nedáme,  
My sobáš hľadáme v Ježišovom chráme.*

*Nech streštencov ondie bárs cigánsky vajda,  
Služný, richtár, hlásnik, zašipaný rajda?  
Nás vrbová húžva v manželstvo nevloži,  
Nás posvätnou štólou spoji sluha boži.*

*Nech šviháka, frndu, zvetrelé pakáže  
Jak Tarkoša, Frišku len lásky čas viaže;  
Nás nezvráti zákon, svevolnosti sídlo,  
Čo sjednotil Boh sám, neroztrhne nikto.*

*Dedictvo nebeské, cirkve sväte práva  
Nedáme, by shltla pekelná ohava!  
Krestanské manželstvo, milosťami krásne,  
V srdciach našich nikda, nikda nevyhasne.*

*Svobodu zbožnosti, obyčaje dávne,  
Zvyky, mravy čestné zpusťošť nedáme!  
Nech jak divo zuria hrnavice, blesky,  
Hrdinský sa bráni katolik slovensky.*

Dlhomir Polský.

## Smerený.

Barokrasná je poloha mesta Žiliny, s jej pestrými nivami po ktorých rozprestierajú sa pomerne úrodné role; Váh sfa ohromné hadisko vo svojich sebe vlastných zákružkách, akoby nespokojný so svojim vymeraným korytom potulne hľadal si novú cestu, plíží sa po údolí a hnevivo smetá so sebou sedlá, ktorými bodrí plfári ho osedlali. Kisúca bystrá vodička ako strela vráža doňho, chcejúc zahatiť jeho prúd, lež slabšia podlieha návalu väčšej sily. Na polostrove medzi Váhom a Kisúcou snie osamotený budatinský zámok o starých časov, kde ešte on panoval nad povážskou a kisúckou dolinou, o chrabrých rytiroch zbroj brnela po jeho chodbách a sieňach.

Dávno to všetko pomínulo, zo starej slávy len on sám tu zostal, opustili v ňom miesto všednému životu dielnických robotníkov. Celú túto dolinu venčí kruh večne zelenými jedlami pokrytých vrchoch.

— Chcešli milý čitateľu jedným pohľadom prezrieť túto krásnu panorámu, nezťažuj si za nedelného popoludnia vyísť na krásny Dubeň; výhľad tento nikdy nezabudneš, z unavenia cesty v krásnej horke si vypočineš. Avšak ak utešeno je jedna hustou jedlovou horou pokrytá strana vrchu, tak pustá je západná. Nevidíš tu oku príjemnú horu ani bujnú líku, len s namáhaním sa živoriace kre jalovcové, mochom obtiahnutú pôdu; kde pasúci sa dobytok len po dlhom hladaniu najde steblo trávy z pomedzi jalovcových kriakoch.

— Úzká krkolonná, kolajmi až po ose zritá blatnistá cesta vedie ku kamenolomu, ktorý až na samom vrchu sa nachádza. Preto neradím ti aby si sa touto pustil, lež zvoľ radnej dlhšiu prez role vedúcu cestu, lebo nehladiac na to že prístup keď kamene lamú je zakázany, sotvá bys mal vôľu blúdiť po tejto skalnatej púšti.

Pred niekoľko rokmi v chalupe neďaleko kamenolomu sa nachádzajúcej býval jeden z najpilnejších robotníkov ktorý lámaním kameňa si chlieb vydobýval. Tichý, mrzutý, podivní bol vám to ělovičiek, ktorý sa vždy od druhých vzdaloval, krčmy nikdy nenavštevoval, ale nikomu neublížil.

»Tomu dozaista jedno koliečko v hlave chybá« pravievali jeho spolutovarišia a konečne nazvali ho bláznivým Tomášom.

A predsa nebolo na ňom ničoho pozorovať čoby koho uprávnilo ho za blázniveho považovať. Jeho súdruhom len to do hlavy neišlo, že ako môže niekto po namáhavej dennej práce krčme vyhýbať a neisť sa občerstviť; niečo omného nápadnejšieso minulo jejích pozornosť. A to bolo že Tomáš Truchlý predtým dozaista vyššej triedy prislúchať musel, bolo to na ňom, na jeho reči, jednaní a obyčajoch poznať, a nie jedno vypustené slovo svedčilo že nad spolusúduhov svojích bol o mnoho vznešenejším. Bolo to nepochopiteľným čo ho primalo k tomu aby trápne a bezradostné zamesknania kamenolomca na seba vzal, kdežto zrejme bol schopný iné o mnoho vyššie miesto zaujať.

O svojej minulosti nehovoril nikdy, pri tom všetkom mnoho musel na ňu myslieť, lebo v čas odpočinku hľadel zasmušile a boľastne pred seba, ano často sedel na tvári jeho výraz shrozenia a zrak jeho utkviel do dialky akoby volačo hrozného videl.

— On bol vždy prvý v robote, vždy pilný, vždy spravný ako žiadon iný.

— Jedon deň sa už všetci robotníci sišli, len bláznivý Tomáš chyboval.

Z počiatku nikto si to nepovšimnul, každý si myslel aj ten najsprávnejší môže raz zameškať, aj najlepšie hodiny niekdy oneskoria. Keď ale jedna hodina ubehla, poslaný bol Dolinský aby ho zavolať.

Dolinský najšol Tomáša ťažko nemocného na jeho misernej posteli. Keď Truchlý chlapca vojsť videl, po jeho bľadých lícach prebehlo hlboké pohnutie. »Buď Bohu chvála že vofakto ide, už som myslel že celkom opustený musím zomreť.«

„Ale idzte, veď to nenie tak zle“ pravil Dolinský.

„Ja cítim že večera neprežijem, pre Boha smilujte sa nado mnou a zavolajte mi kňaza.“

Mladík ač bol otupený a surový, ale nie na tolko bez srdca aby nevyplnil vôľu zomierajúceho.

Kňaz prišol aby priniesol chorému útechu náboženstva. Na hlas zvončoka padli robotníci na svoje kolena, a ich srdca dojaté boly hrúžou a predtuchou večného života, ktorá panuje nad toňou smrťou.

O krátky čas keď sa kňaz vzdialil v chalupe panovalo mrtvé ticho, Tomáš ticho bez boja usnul v Pánu, a akoby sladký úsmech pohraľoval okolo úst na ktorých v živote sedel boľastný výraz.

Povolany lekár prišol neskoro, pomoci už nebolo potreba.

Pár dní po pohrabe mnoho rozprávali robotníci o nebohom, neskoršie boli by naňho celkom zabudli, keďby sa o krátky čas po jeho smrťou nebol rozšieril ten podivuhodný chýr že Tomáš Truchlý, ktorý sa za chatrný tovaroch po mnohé roky sdieral, jednúc bol majiteľom veľkého bohatstva.

Mnohé čudné domnenia, smes pravdy a vymyslenín kolovaľ z úst do úst. Konečne objasnilo sa všetko, asíce objasnilo to jedno písmo, ktoré medzi pozostalosťami nebohého najdené bolo, a ktoré — tak sa pisateľ v začiatku vyslovil — malo byť uverejnené. Čo nešťastník tento poznačil bolo podivuhodné vyznania, ktoré objasnilo ten odpor ktorý sa v bytnosti kamenolomca nachádzal, a dal kľúč prečo on, muž bohatý za tovaroch pracoval.

„Nech slúži za čiastku môjho smerenia, že riadky tieto uverejním, — písal Tomáš — za povinnosť si to pokládám akokoľvek ťažko mi to padne.“

Len niekoľko okamihov môjho života bolo to, ktoré mňa do nešťastia uvrhly a zločincom učinily, bár by som ich zmazať môhol.

Za mladý som ztratil rodičov a musel som sa naučiť odopretia keď aj nie núdzu znášať. Moje dôchodky stačily mi ku zaokrytiu mojích potrebí, ako ku rozkošiam nemal som peniazí a ja som predsa bažil za nimi, chcel som užij život.

Často som stál pred vykladnými oknami bohatých skleпов, a pozoroval všetku tú krásu, ktorá mne bola odoprená. So závistou videl som skvelé kočy leteť popri mne, kým som ja v obnosených šatách chodil.

Plný mrzutosti porovnával som chudobné náradia mojej izby s bohatým náradím ktoré krásily byty bohatých, s mojou skrovnou z chleba a siru pozostávajúcou večerou vo vačku stal som pred kupectvom lahúdek, a keď som domov prišiel plný nevole pozoroval som moju priestrešnú svetlicu a žehrivo som sa pýtal: prečo musím ja skromno žijť, kým iní v hojnosti hyrajú?

Oproti môjmu bohatému strícovi cítil som náramné rozhorčenia, neznal som žiadného povdaku za prídavok, ktorý mne udeľoval, lež považoval som to protivné, že mne nedál prosriedky abych môhol viesť život akého sa mne žiadalo.

Tým viac som to nemôhol pochopiť že ja jediný príbuzný bez toho som bol vidome jediným dedičom. Na moje nešťastia upadol som do zlej spoločnosti, poznal som jedného mladíka vľudného obcovania, ale bez všetkých zásad, ktorý mňa viacrazi sviedol k marnosti, hre a korheľstvu.

Zadlžil som sa a jednúc silno opitý v jednom hostinci pustil som sa do svady, ktorá bitkou sa skončila.

Mňa zatvorili, škandál sa dostal do novin. Neskoro som obanoval moju bláznivosť a opravdu som sa obával že som upadnul do nemilosti u stríca.

Keď ma zo žalára vypustili, vzmužil som sa a pobral som sa do jeho domu.

Sluha mi otvoril.

„Pán veľkomožný, pravil, sú chorý a včul nikto ku ním nemôže, ponač je u nich notár s ktorým pojednávajú o vážnej veci.“

Mňa opanoval hrozný strach. Čo keďby on pohoršený nad mojím jednaním závet (testament) zinačil a mňa z dedictva vytvoril?

Táto myšlienka nedala mi pokoja, takto neistý nechcel som odísť, musel som sa doznať či sa stríc veľmi na mňa hnevá, a jestli tak všetko vynaložiť abych ho udoobil.

— Sluhovi som dal hojné prepitné a prosil som ho aby ma nechal v príbytku dočkať, kým notár odejde.

Sluha otvoril mi pavlačnú sieň. Tam som sa usadil. Z počiatku som mal v skutku v úmysli že tam prečkám, náramne však preletela mi nová myšlienka. Miestnosť som dokonale poznal, a vedel som že pavlačná sieň vedie do knižnice, a cez tú príjde sa do kabína ktorý hraničí so spávacou izbou, vedel som že výš pomenované miestnosti nie sú dverami lež jedine záclonami predelené, a že v kabíne každé slovo z izby očuf môžem. Spiechal som do knižnice, moje kroky udusily koberce po zemi rozprostreté, a zaujal som miesto za záclonami. Ani jedno slovo ktoré tam bolo hovoreno neušlo ušiam mojím, a čo som očul naplnilo ma strachom.

Moja predtucha mňa nezklamala: môj stríc v skutku zamýšlal svoj predošlý závet v ktorom som bol všeobecným dedičom ustanovený, smeniť, a svoj celý veľký majetok ku založeniu domu chudobných vynaložiť. Bolo ustáleno že zajtra to má byť všetko prevedeno.

Všetko do podrobna pojednali, stríc si žiadal aby za dvacať rokov úroky boly ku istine prikládané, aby základina bola dostatočne sväčšená, a len po uplnutiu menovaného času mal ten dobročinný ústav do života vstúpiť. Mne bola len nepatrná pozostalosť prisúdená.

Čo som vtedy cítil keď som videl, že moja nádej bohatým sa stať, je zničená, nemožno mi opísať.

„Viete-li že váš vnuk na slobodu je prepustený?“ pýtal sa notár.

„Nie to som nevedel, odpovedal stríc, ja hned vydám rozkaz aby v tom páde jestli by mal tú opovážlivosť sem prísť na žiaden spôsob nebol pripustený.“

Hrozná myšlienka mňa prešla, a vo mne cítil som hriešnu žiadosť žeby mrtvica učinila koniec životu choreho, prv nežli by môhol svoj úmysel, mňa z dedictva vytvoriť, previesť.

Notár sa pozdvihol.

„Buďte prozretelný, a keď vás boľasti obklúča neutikajte sa tak často k morfiomu“ pravil ukazujúc na tmavú skleničku, ktorá vedľa niečo väčšej stála.

S tým sa vzdialil sfúbiac, že zajtra v určitú hodinu i so svedkami príjde.

Ešte som stál ako zničený na mojom vyzvedačnom mieste, keď prišla opatrovkyňa do izby nemocného. Zrejme pred tým spaľa lebo čepec stál jej krivo na hlave, a ešte si trela oči.

Čisto sa pamätám na všetky podrobnosti tejto hroznej hodiny.

„Podajte mi z toho ochladujúceho žltého lieku,“ pravil stríc.

Opatrovkyňa pristúpila k stolu. Ja som ju z môjho miesta dobre môhol vidieť, ale nechytla tu väčšiu sklenicu, v ktorej bola žltkastá tekutina, ale tú menšiu tmavú v ktorej morfiom boly. Ja som videl že tá dobrá pani vo svojej ospanlivosti spravila strašný omyl, videl som ako sa s tým v tolkej miere pozitým smrtonosným nápojom ku posteli blížila, videl som ak sa chorý na posteli vzprímal aby liek vypil, videl som to, poznal som nevyhnutné následky, vedel som že jedno slovo by bolo nešťastníka od smrti zachránilo, a to slovo som nevyslovil, nechál som, aby stríc jed poliknul, nechál som to s úplným povedomím že tím podlahol smrti.

Sotva vypil obsah šálky, výkrik plný hrúzi vydral sa z prs jeho.

„Nešťastnica vy ste mi dala morfiom“ volal.

Opatrovkyňa náramne sa uľakla a horekujúc lomila rukami.

„Lekára — pomoc!“ volal chorý.

Opatrovkyňa plačúc bežala, prv ale než ku dverám prišla strašným krikom privolaný sluha vrazil do izby.

— Čo sa potom stalo neviem; ako furiami hnatý pálił som von.

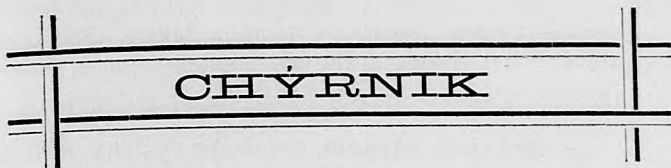
Na druhý deň ráno som sa doznał že stríc následkom otravenia morfiomom zomrel, a že opatrovkyňa nepotešiteľná nad svojím omylom pred súdom sa hlásila. Ak som prvé dni po hroznej katastrofe prežil môhol, bez toho žebych sa bol zbláznil ani po včul neviem pochopiť. Zúfalosť moja nemala hraníc, rád bol bych môj život obetoval keďbych nim strícov bol môhol vykúpiť.

Bohaté dedictvo bezpochybne bolo mojím. Z blíza i z ďaleka vyjadrili mi svoju útrpnosť, a chválili moje nežné srdce, že som od boľasti nad stratou stríca žiadnej radosti nad dedictvom nemal. Ja na oko chladne prijal som tieto chvály, kým zúfanlivosť a ľútosť ma sožieraly. Ja som cítil horúcu ľútosť ale vtedy ešte nie tú opravdivú skrúšenosť, ktorá vedie k napraveniu. Ja som ešte úfal, ano ja nešťastník som úfal, že sa mi podarí udusiť hlas svedomia, a užijť môj život. Nádej bola marná, a ďakujem Bohu, že to tak bolo, že som fažkú moju vynu nezväčšil. Ďakujem Bohu že mňa ničomného hriešníka nenechal na tolko upadnúť abych zločinom nadobutnuté bohatstvo užival.

Z hriešnych peniazí nevzal som ani krajcara, istinu, ktorú mne stríc proti svojej vôli zanechal, som bezpečne uložil, a podľa prania nebohého nariadil aby úroky k istine boly prikládané kým summa ku založeniu domu chudobných potrebná, po hromade nebude. Sotva som tieto poriadky porobil opustil som mesto ano stolicu v ktorej som tie hrozne okamihy zažil. Milosť božia dala mi poznať, že to čo som učinil neni dostatočná smierna obeta za môj zločin — bol to zločin vražda, bár som aj ruku moju k tomu nepoložil abych stríca života pozbavil. Nedostačilo mi zriecť sa bohatstva, uzatvoril som viesť život plný namáhania a zrieknutia, kým ma smrť z tohoto plačlivého údolia nevyslobodí, dni moje majú byť modlitbe, ľútosť a práce venované. V hlbokom mojom poniženíu „viera,

*nádej a láska*“ majú byť mojimi hviezdami ku ktorým s dôverou hladím.

Bože buď milostivý mne hriešnemu, a prav ako ku kajúcemu lotrovi slová nebeskej potechy: »ešte dnes budeš so mnou vraji.«



— **Kráľovská podpora.** Jeho Jasnosť kráľ ráčil 400 zl. darovať na podporu pre vyhorelcov v Strednom Sliachi.

— **Meniny kráľovnej.** Sídeľné hlavné mesto i toho roku obyčajným spôsobom slávil meniny našej kráľovnej. Národné zástavy z verejných budov ohlašovali, že hlavné mesto má sviatok. Vo všetkých farských kostoloch hlavného mesta slúžili sväté omše, tak tiež i v zámkovej kaplienk. I konzuli vystrčili svoje národné zástavy. Úradné hlavné služby božie božie vydržovali v budínskom Matejovom chráme, kde vo svätine sedelo arciknieža Ladislav v prôvode dôstojníka Dobnera. Jak zastupitelia svetských, tak i zastupitelia vojenských vrchností sa do chrámu dostavili, všetci vo sviatočnom ruchu. Klaus Vaszary, kardinal, krajiny primáš odbavoval služby božie so skvelou pomocou. Jej Jasnosť kráľovná z tejto príležitosti poslala tisíc zlatých policistskému hlavnému kapitánovi, aby tento súčet rozdal medzi chudobných. — Vo Viedni kráľovná 19-ho novembra ráno o 8 hodine očúvala tichú sv. omšu a potom celkom v utiahlosti trávil celý deň.

— **Arciknieža Jozef,** ktorý od niekoľko týždňov bol chorý, k zotaveniu odcestoval do Wörishofenu, k farárovi Kneipovi a v ceste navštívil svojho zatka knieža Thurn-Taxisa. Nazpät sa navráti prostriedkom budúceho mesiaca, ako po iné roky, tak aj teraz cez Vianočné sviatky bude sa zdržovať v Alčute.

— **Pápež birmovaným otcom.** Španielsky kráľ, ktorý je teraz 6-ročný bude v decembri birmovaný a jeho birmovným otcom bude rímsky pápež, ktorý síce neodíde do Madridu, ale ho bude zastupovať tamojší nuncijs kardinal Celony.

— **Zamenený liek.** Z Hamburgu sa píše: Henrik Röttiger jurista, syn to magdeburgského mešťanosty, následkom zamenenia lieku zomrel. Lekárnik, ktorý tento omyl spáchal zavrel.

— **Nehoda v jednej škole.** V štátnej škole vo Vrútkach, ktorá je dočasne v najatom dome umiestnená 13-ho nov. niekoľko trámov na povale sa prelomilo v čas prednášky. Na šťastie v nikom nestalo sa žiadnej škody, lebo žiaci nesedeli na tom mieste, kde trámy spadly.

— **Pri dojení kráv treba pozor dávať.** Z Rajčian nám píšú, že Annu Bek pri dojení krava tak koplala do prs, že hneď na skutku umrela.

— **Čo si žid všetko dovolí.** Vo Fiume prechádzal sa — ako »Gr. B.« píše — jeden mladík, menom Vincenzo P., so svojou sľúbenicou, i so svojím priateľom Fr. Dobošom. Tu pristúpi k ním žid, Isidor Betelsheim a začne švárnu sľúbenicu menovaného mladíka po líčkach štípať a hladkať a nechcel ani na dohováranie sľúbenca ustúpiť. Vtedy priateľ sľúbenca, Fr. Doboš oboril sa na bezočivého žida a pästou takú mu sotil do krivého nosa, že mu nos porád rozdrúžgal. Bezočivý žid oplakáva krásny svoj nos v špitáli.

— **Kliatba nalezených peňazí.** V B.-Sv.-Martine hrozná vražda vyšla na vrch. Imrich Daruházi biharsko-sväto-martinský zámožný sedliak pred dvoma rokmi išol do Debrecína na jarmok, kde jeho kočiš na tržisku našol 3000 zlatých a oddal to svojmu gazdovi, s tou poznankou, že by sa tie peniaze mali oddať vrchnosti. Gazda ho od toho odhovril a riekol mu, aby si ich radnej medzi sebou rozdelili. Gazda však kočišovi nič nedal, načo tento započal požadovať. Gazda ho uspokojil. Na druhý deň v noci Daruházi kočiša v maštali spiaceho sekerou zabil, hlavu mu oťal, a telo zahrabal do hnoja. Na veľký smrad mrtvoly susedi boli upozornení. Na to Daruházi v jednu noc vykopal mrtvolu, na kusy ju posekal a v rákosine roztrúsil. Podozrenie usiloval sa tým od seba odstrániť, že sám oznámil, že mu kočiš so zadávkom 10 zlatých zutekal. Na základe oznamu jedného domáceho, Darvassy žandársky štrážamešter vraždu vyšľakoval. Zločínca chytili a do žalára veľko-varadského pravotárstva odvedli.

— **Odvedenie dvaciatšesť dievčat.** V slavonskej obce Valj, ako sa z Rieky oznamuje mládenci odvedli dvaciatšesť dievčat. Len jedna čiast rodičov odporovala tejto neobyčajnej pytačke, druhá čiast sa uspokojila s tou vecou.

— **Dňa 14-ho novembra** ráno o 5-tej hodine v Žiline pridala sa strašný prípad v kasárni žandárov, keď totižto Samuel Cseh žandársky strážny poručník zastrelil svoju manželku Johannu rod. Matejov rodom z Hliníka, (trenč. stolica) keď mu táto kávu varila, ponevác on v to ráno mal odcestovať z pokuty do Trenčína na 21 dní. Po nebohej zostalo dvoje deti: jeden dvojročný chlapček, a jedno 8 dňové dievčatko. — Po tomto menovaný strážny poručník pokus urobil svoj život vražedelnou rukou vyhasiť, chcúť sa z flinty zastreliť, v čom ho ale jedno služebné 15-ročné dievča prekazilo, vytrhnúť mu flintu z ruky, z ktorej keď vypadly nábitky odložil ju poručník sám na bok, a utekal ku studni vo dvore byvskej, chcúť do nej vskočiť a tak si koniec životu urobiť. Toto sa mu ale nepodarilo, lebo na výstrel prvejšej z flinty zobudila kuchárka žandárov a týmto sa podarilo ho chytiť a pri živote zachovať a tak teraz očakáva zaslúženú mzdu — trest. V čas pytvania mrtvole predvedli vražedelníka a ukázali mu spôsobenú smrteľnú ranu, ktorá sa tiahla z jedného boku cez ladvenice na druhý bok, čo keď videl riekol: »Čo som urobil?!? a začal horko plakať a odpyťovať, a bozkajúť mrtvolu na viac miestach, odvedli ho na strážnicu. — Príčina tohoto všetkého je tá: že otec, ktorý bránil dcére s Cseh-om (ponevác bol kalvínom) vstúpenie do stavu manželského, a preto aj svoju ženu, ktorá tomuto sňatku dopomohla, od seba odohnal, — nechcel vyplatit dlžoby, ktoré dľa jedných činia 4000 zl. rč., dľa iných zas 6000 zl. rč. Cseh je rodom zo Sedmohradska a ako žandár bol v Bitči, odkiaľ táto (tragoedia) smutnohra vzala svoj zárodok. Na Csehovi — ako hovoria — zbadat znaky pomätenosti na mysl.

— **Smrteľné nešťastie** stalo sa 18-ho novembra okolo poludňa v Budíne na Bombatéri, kde kočiš Mórica Lustig, Jozef Vajda, s vozom latami a drevom preplneným zavadil do železnej mreže ulicového kanála. Voz sa prevrhol a 26-ročnú ženu Ludvika Götzingera masiara, ktorá tade sa prechádzala s osemnást mesačnou malou dcéruškou pod seba pochoval. Malému dievčatku následkom nenadáneho šťastia nič sa nestalo, ubohú ale ženu, ktorá bola v požehnanom stave, mrtvú vytiahli z pod dreva, pravdepodobne utr-

pela vnútorné poranenie a toto zapríčnilo jej náhlu smrť. Götzinger, ktorý na blízku býva, keď očul, čo sa stalo, zúfale bežal na dejisko nešťastia a s ostrým nožom v ruke na smrť hľadal kočiša, ktorý sotva môhol pred ním utiecť. Vyšetrovanie je zavedeno, polícia zutekalého kočiša hľadá.

— **Lúbostná dráma na dedine.** Z Dlhej obci to v oravskej stolici nám píše; že 28-ho októbra Antuš Bajdik mládenec svojho kamaráta Jána Horváth zo žiarlivosti nožom v prsia tak pichol, že následkom toho aj zomrel; obidva boli zaľúbení do jednej krásnej dievčiny, a preto jedon druhého nenávideli. Ondrej Kubačka, ktorý sa ponáhal na pomoc Horváthovi tiež bol poranený na ramenách; po vykonanej zlosti Bajdik síce zutekal, ale v Trenčíne ho zdrapili a oddali súdu.

— **Dráma v rodine.** Františ Mészároš nádenník z Vacova v nevernosti postihol svoju manželku, ktorú veľmi ľúbil. Od tých čias sa docela premenil, práca sa mu hnusila, a keď nečo i zarobil, hneď to prepil. Tak i na vacovských hodách sa hodne podnapil a v takomto stave stretol sa so svojou ženou, vtedy prišol do takého hnevu, že hriešnu ženu do prs pichol jednou polovníckou dýkou. Mészároš pred súdom vyznal, že sa on chystal na túto opovážlivosť, ale skutok svoj ľutoval, pretože že veľmi ľúbi svoju ženu. Navzdor tomu súd ho odsúdil na päť rokov do žalára.

— **Dolapený falšovateľ peňazí.** Vo V.-Dorogu (toln. st.) žandarmeria chytila falšovateľa peňazí, Bernáta Grünbauma zo Starej-Turej, u ktorého nachádzalo sa 67 falošných zlatoviek. Menovaný ošudil mnohých falšovanými peniazmi tak, že za 100 zlatých dával 200 falšovaných zlatovák. Grünbaum spiera sa dať vysvetlenie, odkiaľ bral falošné peniaze.

— **Pomätený pod železničným vlakom.** Jozef Bodicky bývalý učiteľ v Nem.-Lupči (lipt. st.), ktorý už od niekoľko rokov bol pomätený na rozume 12. t. m. neďaleko Vlačiek dostal sa pod železničný vlak, ktorý ho na štyri kusy roztrhol.

— **Trojčence.** Manželka Franca Frics v železnom handli v Hnúšti (gemer. st.) 29. okt. porodila trojčence asíce 2 dievčence a jedného chlapca. Ak matka tak nemluvniatka sú zdravé. Požehnaným rodičom narodilo sa doteraz 11 detí, z ktorých boli 4 dvojčence a tieto ostatnie trojčence.

— **Difteritis.** V Oslanoch (tekov. st.) zúri difteritis a pretože sa možno obávať šírenia sa tejto nemoce, vrchnosť obecnú školu a detskú opatrovňu zatvorila. Podobná nemoc aj v Modre začína sa vzťahovať.

— **Liek proti nátehe.** Jedon nemecký lekársky časopis odporúča nasledujúci liek proti nátehe: Naleje sa trochu ražnej pálenky na dlaň a vsiakne sa silno do nosa. Zpočiatku tento liek silno páli v nose a i šliajm sa rozmnoží, ale toto o krátky čas zmizne a nosové dierky dlhší čas ostanú suché. Jestli sa náteha znova objaví, vsiaknutie ražnej pálenky treba opätovať, a keď sa to tri-štyri razy opätuje, náteha úplne prestane.

— **Žena krásneho kočiša.** Ján G. fiakerský majiteľ v Trieste povadil sa so svojou ženou, s krásnou Domenikou. Žena Domenika upozornila svojho muža, že ho zanechá, že si ona najde ešte inakšieho, než je pán Giovanni. Giovanni si myslel, že sa jeho žena včul už nedá na takú vec, keď už 36 rokov je stará. Domenika však vyplnila, čím sa hrozila. Sadla si do jedného voza mužovho, ku sebe usadila svojho krásneho kočiša a tak párne dala hnať do veľkého sveta, — že vraj do Rieky vzala cestu, kde ju polícia netrpezlivo už očakáva.

— **Smrť viedenského kata.** Jozef Seifried viedenský kat po štyroďnovej chorobe následkom zapálenia pľúc v štyricatom roku svojho veku zomrel. Predchodcom jeho bol starší jeho brat Rudolf, ešte dvoch bratov má, Jakuba a Lojza, ktorí sú tiež katovia, onen v Brne, tento v Serajevo; pravdepodobne na viedenské katové miesto sa dostane Jakub, lebo Lojzo serajevský kat má tisíc zlatých ročitého platu, kdežto vo Viedni kat má len 720 zlatých.

— **Cirkevné náradia,** umelecké výšivky, kostolné a spolkové zástavy, ruchá ku sv. omši, oltárne obraze a na krížovú cestu ligotavé sviečne, biele šaty, milostné predmety, a modlitebné knižky sú k dostaniu u Szűtsa a jeho spoločníka, dvorných to dovážateľov kardinála arcibiskupa a primáša uhorského, ktorých my tu vrúčne odporúčame. Soznamy ceny posielajú sa na žiadosť z darma.

#### Pre pohoreleov Prostredného-Sliača v Liptove:

Veleb. pán farár Ludrovský *Augustin Kekát*

na našu redakciu poslal . . . . . 5 zl.

### DOPIS.

*Vysoko ctený Pán Redaktor!*

Roku 1887 8-ho novembra nevedno z jakéj príčiný skvostný drevený kostol staro-bystrický zhorel, a pri tom i všetky veci a starobylosti padly v obeť požiaru. Nedalo sa nič oratovať, lebo oheň v ňutri povstal a dokiaľ ho zbadali, už celý kostol v plameni stál. — Od tej doby služby božie sa za čas vo fare, potom ale z dosek vystavenom baráku odbavoly.

Dlho nebolo ani chýru počuť, že sa bude kostol stavať, až konečne keď včilajší dôst. pán farár a dekan Štefan Kapallay vymenovaný bol na faru staro-bystrickú zaujal sa za vec túto u Patrona (Patromom je grófká Iphigenia de Harcourt rod. Sina) aby stávanie kostola čím prv sa započalo, i zo svojim unovaním docielil to, že sa kostol r. 1890 stavať započal a stavba tohoto kostola r. 1892 sa dokončila.

Farnici rukovú a zápražnú robotu si vymenili v cene 13.791 zl., ktorú summu v behom troch rokoch zaviazali sa zložiť. — Kto zná horný vidiek, ten mi dá za pravdu, že strašná to bola úloha pre jedného duchovného tak veľkú summu od chudobných farnikov zobrať; avšak ten ubohý národ, keď videl, že to na stavbu chrámu božieho ide, ochotne dával i tie posledné výrobky mozoľov svojich. — K tomuto im prispel neb. pán biskup Augustin Roskoványi 3000 zl. — Takto vystavený kostol v tomto roku zaopatrený bol so všetkýma k službám božím potrebnýma vecami, za ktoré farnici platili 6000 zl.

Tešili sme sa tomu, že asnaď sám pán osv. biskup prinde nám náš novovystavený kostol posvätiť, pretože ale zamestnaný bol, splnomocnil dôst. pána dekana Štef. Kapallay aby kostol požehnal a verejným službám božím odovzdal.

Deň k požehnániu kostola určitý bol na 11 novembra, bárs počasie nebolo priam pohodlné, predsa zo všetkých strán prišli ľudia. — Okolo desiatej hordíne sa započaly sv. ceremonie pri prítomnosti okolitého

kňazstva a veľkého zástupu ľudí, po odbavení sv. ceremonii vydržiavaná bola sv. omša; po prečítaní Evanjelioma držal príležitostnú kázeň dôst. pán Eduard Gily novo-bystrický farár. — Buď Bohu chvála, že máme i my chrám boží. — Nesmiem zabudnúť i na dobrodincov chrámu nášieho. — Nech ím Boh stonasobné vráti, čo obetovali na kostol náš. *Promotor.*

*Povážska-Bystrica, mesiac nov. 1894.*

Páni moji! že *Barošovi* podžupanovi dobro ľudu na srdci neleží, že ujarmených našich gazdov pozdvihnúť nezamýšľa, vysvitá už z toho, že keď sa nedávno trenčianskej stolici páni pod predsedajúcim Justinom Barošom shromaždili, aby pojednávali v záležitosti uviesť sa majúcej železnice zo Žiliny do Čičman, (čo sa pravda len v prospech majiteľa rajeckých teplíc, ablegáta Valera Šmialovsky má uskutočniť), ten pán podžupan pristal na všetko. A tak vyhodeno bolo na biednych občanov Porubky — na Lúčku — na Bičicu veľká summa a na Žilinu 10 tisíc v grunte; at.d. — ale ten pán podžupan ani len slovíčka nepreriekol, ako tie chudobné obce toľké tisíce poplatia, a ako by budúce vyžiť mohli, keď ím každý zárobok železnica znivočí. O to sa on tedy nepostaral a veľmi mu to ani teraz neleží na srdci! A obce veru ani na to pristaf nechcely, jedine výbor mesta Žiliny 30. septembra pánu ablegátovi V. Šmialovskému (ktorý vo svojej chýrnej reči parlamentárnej žiadal vládu, zapchať ústa hornoviedeckým kňazom, aby nasýtení nekričali), povolil horkofažko zo stránky Žiliny 2 tisíc zlatých, — a doista takú maličkost p. Šmialovsky ani neprijme.

A preto v Trenčiansku celej tej kompanii — Baroš, Šmialovsky at.d. — nejde o to, že ubiedený ľud h'adom hyne, — nie, oni sa spujú so židmi, a nové a nové farchy kladú na nás, a tisknú žida vopred a katolíka nazad. Ano tu v Trenčianskej jednotlivé kliky, takzvaní zbankrotení zemanía, židov, privíňali ku srdcu svojmu, a teraz židia komandujú celú trenčianskú stolicu. Vlaní na stoličnom shromaždení, keď sa pretriasalo civilné manželstvo, okolo zeleného stola sedeli len židia, Salavsky a daktory úradník, a ako teraz v Prešporku, tak aj v Trenčíne, kydal hanu pán župan na kňazov, ako na nebezpečných buričov ľudu.

Prečo že by mali byť v Kysuckej doline na pr. Heller, Eichenwald, židia krčmári, všemohúcma páni; v povážskej doline Grün, Novák, Glasek a Španolovci? Prečo tito našu katolícku krv otravujú hnusným pálenčným smradom, či z nich zas jedon menom Najwirth zo Staškova, keď vycical ľud a páleným zkynožil, neušiel do Ameriky?

To trpeť nesmieme! postavme sa oproti židovstvu v trenčianskej stolici; bráňme náš opustený ľud, veď sa vyplatí zaň bojovať, — prečo? nuž preto, lebo je katolícky. *Bystričan.*

*Od Trenčína.*

U nás sa neslýchané veci stávajú. Najstarší ľudia nepamätajú na takú udalosť, aká sa v meste Trenčíne 14. novembra r. 1894. prihodila. Okolo 4 hodín ani jedného žida nebolo vidieť po uliciach trenčianskych; ľudia naplašení smutno sa vypitovali: »kde sa nám naši židia milí podeli?« Ani v Humnách, ani pri Čárde, ani v kafehauzoch, ani na promenáde nebolo vidieť žiadneho žida ani za dukát. Len od ratúza strašný krik, hurt, lomoz sa niesol. Fliarky na rýnku prežehnávaly sa, lebo ktorý si kujon zakričal, že židia chcú trenčiansky ratúz zrútiť. Ale to bola darobnica; židia

len kričali, ale flinty nemali na plecách. Pán bürgermaister stál na dverách ratúzu a milo sa usmieval pod fúzy. Vedel on dobre, čo všetkých židov na ratúz privábilo. Dal jarky okolo ratúzu pekne vyčistiť a potajomky chýrnej cibule a cesneku dal nasypať okolo. Židia zaňuchali lúbeznú vôňu a tislí sa okolo pána bürgermaistra; katolíci naplašení len zďalaka stáli a krčili nosom. Všetko sa domnievalo, že na ratúzi licitácia bude na mosty, alebo na krčmy. Až potom sa všetkým rozsvietilo v hlave, keď p. bürgermaister vyhlásil, že si Trenčania budú voliť kňaza. — Akého? či snáď *rabína*? — Nie — odpovedal p. mešťanosta — lež katolíckeho pána farára. — Katalíci zďalaka krútili hlavou; veď si vraj židia svojho rabína volia *sami*; aj luteráni volia si svojho duchovného tatíka *sami*; čože chcú židia v našej katolíckej fare, my sa nestaráme do jejich synagogy! — Jedon múdry Trenčan uspokojoval rozbúrených katolíkov; že to tak musí byť, lebo to tak žiada tá *nová rovnoprávnosť a úplná sloboda náboženství*; a potom, že židia majú lepší *nos* a lepšie vyňuchajú, kto je súci za farára do Trenčína. A v skutku, dobre ňuchali: všetci sa shrkli okolo p. bürgermaistra, lebo mal kuštek dobrej šunky od obedu vo vačku a slúbil, že ím dá tiež okoštovať, keď katolíkom súceho pána farára vyvolia. — Židia pozmurkali jedon na druhého a pomysleli si: *krv není voda*; potom všetci hlasovali rovnako a tak za farára vyvolili vlastného brata pána bürgermaistrovho. Túto náramnú lásku neočakával p. bürgermaister a od ľaku skoro spadnul so stolca. Chytró dal zavolať teda svojho pána brata, či príjme túto novú, strašnú farhu na seba. Diho, dlho čakali, kým prišol pán farár z Orechového. — Keď p. farár vstúpil na ratúz, všetci židi strašne začali kričať, ako keď kostel jeruzalemský padnul. Pánu farárovi klesly kolená, museli ho židia podopreť, až konečne pán farár od tuhej cesnekovej vône zamdlel. Židia pokropili ho fajnovým octom, pichli mu silného chrenu pod nos, na čo pán farár oči otvoril, priveťivo sa usmial, vstal a prvú svoju krásnu reč povedal. Ďakoval všetkým pánom židom, že sa zaňho unuvali; slúbil, že všetko bude lúbiť v Trenčíne; cirkev, vlasť, kresťanov, kresťanky, židov, židovky a že nezabudne na tú lásku, ktorú mu židi preukázali. — Všetci židi pustili sa do plaču; pán bürgermaister utieral si oči a fúzy bielym ručníčkom. Židia chceli mať i muziku: ale ponevác je vojenská banda už vo Viedni, uspokojili sa a namiesto muziky začali pekne spievať. Dlho krásne spievali, až kým akýsi kujon zanôtil tú starú nôtu: *Aj ty milý žid . . .*; na to všetci židi stratili sa z ratúzu ako — kámfor; len pán farár s pánom bürgermaistrom v braterskom objatí ostali — sami.

Na druhý deň ráno bubnovalo sa po uliciach: Dáva sa na známosť všetkým katolíkom, že ponevác voľba pána farára v Trenčíne tak krásne vypadla a tak veľkú radosť narobila: na budúce v celom uhorsku budú sa voliť páni katolícki farári, **len dľa novej slobody a úplnej rovnoprávnosti.**

*M.*

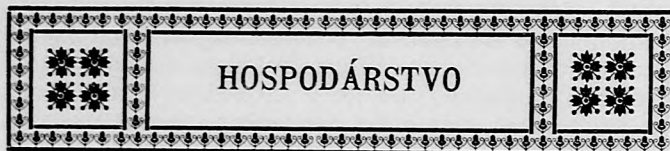
*Veľká-Bytča, 21. nov.*

*Vysoko ctený pán Redaktor!*

Karol Balaj, okresný sirotský vo Veľkej-Bytči odsudzuje a zatracuje pravdomluvného a chyby kabatkárov, chlebičkárov a bašov šľahajúceho ducha „Kresťana“ a grobianským a surovým ho prezýva. Nevie, odkedy náš Karolko tak fajnovým a útlocitým zostal. Veď rovňánske povesti docela ináč o ňom vyprávajú. Rov-

ňanske ženy ešte podnes s rozhorčenosťou spomínajú a vredujú bývalého, jedom a zdurnosťou vyfutrovaného notára svojho Karolka Balaja, ktorý, či v úradných veciach k nemu zakročili, či o nejaké vysvetlenie alebo radu ho požiadali, hnedky divo, až sa mu v oči iskrilo, na ne skákal, škriekal, im blúznil, a neraz ich za vrkoč chopiac, i cez prach až kamsi na pól mosta abo do potoka sácal. Odkiaľ teda tehdajšieho, žĺčou nabehnutého notára veľaljšia veľacitlivá, nežná, hladká novozrozenosť? Snáď napredujúce roky mu tú neobyčajnú politúru odporúčajú? A či snáď druhého krstu sľub, do rúk trenčianskeho pána položený, v ktorom sa satanáša, i všetkých skutkov jeho, i všetkej pýchy jeho odriekal mu tej fajnovosti nahnal? Karolko náš čačaný, tichučký! Čujte naše tiché, ale uprimné a dôverné slovo. Duch »Kreššana« neohrozený stydí sa byť tichým, bo sa zlobí na pravdu porekadla: tichá voda brehy myje. Ani barvu nezamýšľa meniť. To prenechá hladným chameleónom. Ani zásady svoje nepustí do predaja. Bo veď není biedným chlebičkárom. Duch »Kreššana« kráča svojou Kristom predpísanou cestou. Pravdomilovných, statočných, duchom Krista plných mužov pod svojím práporom proti pelešám lotrovským vedie, Farizejov Sadducejov, Jebuzejov, Judášov a iných lapajov Krista Pána korbáčom pere.

Z *Obory. Janko.*



### Položenie roľníckych robotníkov v Anglicku.

V ozname anglického robotného výboru Vilém Little komisár, ktorýžto mal za úlohu študovať položenie roľníckych robotníkov, následovné oznamuje: Počet robotníkov pri roľníctve sa zmenšil, zvláštne v Irsku. Následky tohoto ubývania najviacej v Škotsku možno zbadať, kde vôbec žalujú sa na nedostatok robotníkov. Je síce pravda, že anglické roľnícke hospodárstvo včul nepotrebuje toľko robotníkov, ako ešte len pred pätnásti rokmi, ale navzdor tomu, predsa počet robotníkov nepomerne je menší. Robotníci včul prišli k stálejšiemu a istejšiemu zárobku v hospodárstve, ich hmotná poloha sa popravila, keď i nie všade jednako. Toto popravenie z jednej čiastky väčší plat, z druhej strany lacnejšia výživa spôsobuje. Ale veľmi zle sa má hospodársky robotník čo sa týka bydlá. Sir James Caird v knihe pod názvom „The landes interest,“ ktorá vyšla za počiatku 80 rokov, to píše: „Položenie roľníckeho robotníka nikdy tak dobré nebolo, ako včul.“

Za času kráľovnej Alžbety, mzda šesťkrát menšia bola nežli včul, pokým cena chleba od tých čias sa zdvojnásobnila. R. 1770. denná mzda jedného hospodárskeho robotníka bola 64 kr. kdežto cena pšenice po metercente zvýšila sa na 6 zl. Po vyzdviženou obilných zákonov mzda povýšila sa na 75 kr., cena ale pšenice na 6 zl. 70 kr. Od tých čias mzda vôbec o 60% -ov sa povýšila, to jest o 1 zl. 22 kr. kdežto cena pšenice stala sa lacnejšou.

### O prezimovaní cibule.

Cibuľu treba na zimu odložiť do suchej, pred mrazom bezpečnej miestnosti; 4—6 stupňová zima jej riadne nezaškodí, len že ju v takomto stave neslobodno pohýbať. Prípadne zamrznutú cibuľu nechajme na po-

koji dotiaľ, kým mráz neprestal a zmrzlina z cibuli nepominula. Kto nemá na zbyt cibule, ten si ju môže ochrániť v košíku alebo v nejakej škrinke; najbezpečnejšie v kuchynskej kasničke, ale aj v izbe alebo nad stajou v suchom mieste veľmi dobre prezimuje cibuľa. Za tuhej zimy načím cibuľu zakryť vreciami, slamou alebo iným prikryvadlom. Niektorý hospodár zvykol ju obyčajne len na poval vysypať a na zimu slamou alebo listím stromovým poprikryvať a to síce dobre na hrubo. Za vlažného počasia poodkrýva sa a prevetrie, v čas tuhšej zimy ju ešte lepšie poprikryvajú. Na veľkých hromadách cibuľu vôbec neslobodno nechať, ponač od tlaku, ktorý na seba pôsobí, pohnije.

### Proti vymrznutiu ozimín.

Oziminy, zvláštne žito (raž) treba siať vždy do uležanej pôdy; ak je to nemožné, nech sa roľa ťažkým váľkom povalkuje pred sejbou a po sejbe, aby sa tak uľahla; keď pôda nebola uľahaná a po zasiatí sa uľahne, odkryjú sa koricenky a útle rastlinky snadno vymrznú.

Pôda nemá byť priveľmi rozmeľnená, práškovitá; malé krutky chránia zvláštne pšenicu proti vymrznutiu; keď sa na jar rozpustia príľahnú lepšie k pôde a tak sa koricenky pritlačia. Toho sa netreba obávať, že sa kôra chytí na oziminy: brána je istý prostriedok proti utvoreniu kôry; prebrázenie ani vtedy neškodí ozimínám, keď sa na jar pred vysypaním pobráňa.

Čím prv a čím ťažšie zrno sa seje, tým menej treba sa obávať, žeby oziminy vymrzly.

### Rozmary a žarty.

#### *Nezdvorilosť.*

Mladá žena (pod obedom): „Ešte som ti ani nepovedala, Adolf: dnes som ja sama varila.“

Muž: „V skutku?! . . . Tak som včul v mysli na-proti tej neborke Mariši nespravodlivý bol!“

#### *Kupecká logika.*

Ja, pravil jedon krajčír, nikdy nepýtam peniaze od vzácneho pána, keď mi ostane dlžen.

Nuž a keď vám dlhé časy neplatí, čo že robíte? Tým viacej, odvetil, považujem ho za vzácneho pána.

#### *Na železnici.*

Jedon chorľavý úbožiak chce si na velikánsku cigaru zapáliť rekne naproti nemu sediacej panej: Prosím, či Vám není nepríjemný dým?

Pani, mne nie, ale či sa vy neobávate sám o seba?

Bolo to roku meruôsmeho, za všeobecného rozruchu v Uherskej krajine. V meste Žiline tiež, čo nezutekalo do blízkych hôr, bojochtive chytalo sa všetko ostrej zbrane za drahú vlasť. No, pri tom mali strach i o svoje »zadky,« — preto nariadil slávny magistrat stálu vartu pri každej bráne. Práve na Jožka M. prišiel poriadok držať nočnú stráž. Tma bola ako vo vreci a ponač nepriateľ nechodil, lahnul si a spal. Tu o pól noci čosi zašramotí a rozospalý Jožko vidí niečo čierneho sa blížiti. Zpomene si na nepriateľa, rádby zreteriroval, ale od strachu sotva vládze postaviť sa na nohy. V smrteľných úzkostiach, ani sám nevie ako, zvolá:

»Halt! Ki vac?« — To nič.

»Halt! Ki vac?« — Kričí po znove. To zase nič. Konečne celý bez seba zúfale zakríkne ešte i po tretie:

»Halt! Ki vac?« — »Dzuro hadnac.«

»No, aleže ci je sčascie, veru by ci bol už na kohúčika zpuscil,« — odľahčí si Jožko potom už celkom srdnato, keď poznal priateľa, vracajúceho sa od svojej Hanky.

Vhodne.

Pani číta noviny na hlas, a rekne si k sebe, rozhodne zle to ide pre Chínsko.

Sluha Ján to očujúc, rekne príležitostne: Pani veľkomožná snáď si len nemyslíte, že sa vám dnes ráno rozbila tá chínska porcellánová nádoba?

Pozvanie

ružomberský katolícky kruh

vydržiava dňa 25. nov. 1894 v „Mestskom hostinci“

## TANEČNÚ ZÁBAVU,

na ktorú Vaše Blahorodie i s rodinou úctive povoláva riaditeľstvo.

Vstupné: Za osobu 1 kor. Pre rodinu až po 3 osoby 2 kor. Preplatky prijímú sa s povďačnosťou. — Začiatok večer o 8. hod. Čistý ošoh obráti sa v prospech ohňom poškodenej obce Sliach. — O polnoci spoločná večera. Vstupenky k večeri majú sa vopred vziať u p. Š. Králičeka pre osobu po 60 kr.

## VYOBRAZENIE.

Pred piati mesiacmi Prešporok bol očitým svedkom podobných oduševnených výjavov, jaké v minulú nedeľu v Stolnom-Belohrade srdcia priviedly do klopania. Ešte živo sa pamätáme na prešporské katolícke válné shromaždenie na Petra-Pavla, keď tá veľká stolica tak oduševnene demonštrovala popri našom svätom náboženstve.

Jedného ducha prešporského válného shromaždenia a jedného horlivého účastníka prípravy pána farára Vincenta Havličeka predstavujeme dnes naším čitateľom. Vincent Havliček je jedon z najpospolitejších farárov, ktorého sa veriaci opravdivou náklonnosťou pridružujú, ponevác svojho otca a dobrušredného priateľa, v ňom si ctia. Celé mesto Prešporek s najväčšou úctou sa naproti nemu chová, jakožto naproti mužovi zásad a čistého presvedčenia. Pri záležitostiach mestských s dr. Otočkom pravotárom je obrancom katolíckych záujmov jeho zriedkavá horlivosť už celý malý tábor tvorila.

Jako i náš obraz ukazuje, ešte je v najlepšom veku, od ktorého víťazstvo našej veci mnoho úfa a zaiste aj získa.

O keďby každá obec mala takého duchovného otca jako je Vincent Havliček.

## LISTÁREŇ.

Naše noviny „Kreštan“ velebným Pánom v Kristu i erga sacra sú k dostániu, kto by tedy zamýšľal si takto zaopatřit naše noviny, nech sa obráti na Redakciu „Kreštana.“

Kiszucz-Ujhely. Zs. J. Na B. Szútsa és társa má sa len takto písať: T. cz. Szúts és társa v Budapešti (alebo vo Viedni) iného netreba, ponevác on je veľký kupec, ktorého i my už mnohé roky osobne známe; i každý jeho firmu zná či v Budapešti či vo Viedni, lebo i tam má sklep, a preto zbytočne bolo nám písať, že my v novinách nečo takého píšeme, čo sami neznáme.

Skalica »=« usilujte sa i na ďalej naše noviny vašou prácou podporovať.

Modor. T. N. Život svätých skoro v každej rodine sa nachádza, je ľudu známy a preto za zbytočne pokladáme v »Kreštanovi« o tom pojednávať.

Likavka. J. J. Všetko je v poriadku.

Lazan. Ft. B. Podľa vašej rady sa budeme iný raz držať.

Rohó. R. A. Poriadky sme porobili. Chybujúce čísla sme odoslali. — Bossác. L. Gy. detto.

Holič. Ponevác tu máme dvoch predplatiteľov zaznačených pod menom Ján Budovič prosíme o vysvetlenie, na ktoréhožto meno máme zaslaný súčet zapísať.

Bécs. G. V. Noviny sa pohly na žiadané miesto.

Kubach V. J. chybujúce čísla sme odoslali.

Jablonka Z. F. Vaše noviny mylne išly do Jablonice. Nápís sme napravili; chybujúce čísla sme odoslali.

Egbell. H. J. Veru, my už máme mnoho nepriateľov!

Galgócz. Ftdő B. M. Á. Váš list sa ztratil; buďte tak dobrý ho znovu poslať.

Nagy-Lóth. H. J. Váš list sme oddali vydavateľstvu M. N.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to, keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na correšpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je uno-vánie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví poš-tára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník úplne za darmo. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten ošoh, že poštári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

## Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.55—6.85 zl. Raž 5.25—5.35 zl. Jacmeň: na krm 5.86—6.15 zl. do pálenia 6.40—7.15 zl. na várku 7.35—8.50. Oves: 5.85—6.20. Kukurica: 5.50—5.60. Proso: 5.75—6.25. Vo Viedni každý mc. o 50 krov drahší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 10.00—11.50. Kohnopné semeno: 9.00—9.50.

3. Strova: Veľká biela fizuľa 8.50—9.—: tmavá 7.25—7.50 okruhlá: 8.50—9.—, drobná 9.50— tarkavá 6.90—7.00 šošovica 9—15. Hrach 7.50—9.00. Čistá 14.50.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 18—20. Burgyňa 2.00—2.20. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 18—24 zl. Petržefem: 3.60—8.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 3.30—4.10. Lesné a horné seno 3.60—4.30. Slama. Na postielanie: 1.30—1.40. Žup 1.30—1.60.

6. Siatie: Červená ďatelina 68—70. Lucerna 40—46 zl. Jarní ladník 6½—7 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 175 hospodárskych volov; 117 dojných kráv. Následovné boly ceny: Vyborná pára volov do jarma do 340 zl. Dojné kravy: za jedon kus 65—145 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 3155 kusov oviec. Ceny: 11—16.— zl. za páru, a 17—22 za živý kilo. Sviný trh: za kilogramm 43½—44. V salašoch 27.436 kusov bolo umiestnená.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 32—33 zl. Vosk 164—165. Vajcá 30—33. Loj. Maslo I. 100—140 zl. II. 70—120 mc. Slanina 44.50—45., udená 49—50 zl.

9. Vlna: drsnatá dvojstrižná 80—95; baránková 190—210 zl. po mc.



Odkiaľ si máme obstaráť lurdské  
a iné sochy, jaskyňu, krížiky, sväté  
hroby, krížové cesty at.d.

od výborného sochára

Jozefa Runggaldiera

Sv. Ulrich-Gröden

(v Tirolsku)

Ponevác ten sochár slovensky nevie, prosia sa všetci tí,  
ktorí chcú po slovenský dopisovať, aby sa obrátili

na Gustava Štampfl

v Budapešti, VIII. Német-utca  
6. szám.

## Lurdská voda

v pôvodných jedonliterových sklenicách s  
obalením a bezpoplatku 2 zl. 10 kr.

Pod nápisom

### „Lurdské podivné zahojenia“

s mnohými pôvodnými obrázkami ozdo-  
bené dielo v krásnej plátenej väzbe 33  
harkové za 2 zl. Toto dielo v ktorom sa  
vyprávajú v Lurde na tom svetočýrnom  
milostivom mieste od roku 1858 sa pri-  
hodivšie podivnejšie uzdravenia, podľa dô-  
kladného oznamu očitých svedkov, na  
základe pôvodných správ zrovna z milo-  
stivého miesta vzatých, čo najvrúcnejšie  
odporúčame. Môže sa obstaráť u hore  
spomenutého

**GUSTAVA ŠTAMPFL**

V BUDAPEŠTI

VIII. Német-utca 6. sz.

Ohlasy pre naše noviny výlučne prijíma vydavateľstvo „Magyar Néplap“ v (Budapešť, I ker.  
Döbrentey ulica číslo 18.)



## Veľbným farským úradom.



Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cir-  
kevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú  
a hneď sa môžu poslať: **Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.**

**Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.**

### Krstné, sobášne a smrtné listy,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

**knížičky pre údy občianskych spolkov a knížičky spláčováce.**

Kus týchto 8 stranových knížičiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 2 kr.

Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a  
súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva  
a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme veľbných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov  
a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarňi alebo v takej,  
ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im  
vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa  
budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým  
honošiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí  
si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1894. 29. septembra (I., Döbrentey-ulica 18.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.